

Social förtur och socialt kontrakt

Typ av styrdokument: Riktlinje
Beslutande instans: Socialnämnden
Datum för beslut: 2025-06-17 §
Diarienummer: 2025.051 SN

Gäller för: Socialförvaltningen
Giltighetstid: 2025-07-01 -
Revideras senast: 2026-12-31
Dokumentansvarig: Rättshandläggare

Innehåll

1.	Inledning	3
1.1.	Bakgrund.....	3
1.2.	Syfte	3
2.	Ansvarsfördelning	3
2.1.	Rådande rättspraxis	4
3.	Handläggning	5
3.1.	Handläggning	5
3.2.	Ansökan om social förtur i bostadskön	5
3.3.	Socialt kontrakt enligt 4 kap. 2 § SoL.....	6

1. Inledning

Bristen på bostäder medför att allt fler har svårt att på egen hand få en bostad på den ordinarie bostadsmarknaden. Detta har bidragit till att allt fler bostadslösa personer vänder sig till socialtjänsten för att få hjälp med att finna en bostad eller för att få en bostad.

Socialtjänsten har ansvar för att ~~stödja de människor som har särskilt behov av stöd och hjälp~~ ge stöd till enskilda som har behov av insatser för att uppnå skäliga levnadsförhållanden. Socialtjänsten har dock inte ansvar för att tillgodose behov av bostad som beror på allmän bostadsbrist, utan det åligger den enskilde att själv ansvara för sin boendesituation. Endast i undantagsfall har socialtjänsten en skyldighet att bistå enskilda personer med boendeinsatser.

1.1. Bakgrund

Socialförvaltningen har under många år samverkat med det kommunala bostadsbolaget AB Alingsåshem där socialförvaltningen årligen erhållit ett visst antal sociala förturer i bostadskön för särskilt utsatta personer som saknat bostad. Detta samarbete formaliserades genom ett samarbetsavtal 2016-09-05 mellan socialförvaltningen och AB Alingsåshem. Förturerna fördelas enligt de kriterier som är fastställda mellan parterna. Enligt AB Alingsåshem är nuvarande kötid 10 år för att erbjudas en lägenhet inom deras bestånd.

1.2. Syfte

Riktlinjens syfte är att tydliggöra socialtjänstens ansvarsområde för bostadslösa samt ge stöd vid handläggning av ärenden om social förtur och socialt kontrakt.

Enligt barnkonventionen ska barns rättigheter särskilt beaktas och enligt socialtjänstlagen ska barnets bästa alltid vara vägledande vid beslut som berör barn.

2. Ansvarsfördelning

Kommunens bostadsförsörjningsansvar styrs av Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar, som syftar till att kommunen ska skapa goda förutsättningar för att alla i kommunen ska leva i goda bostäder och främja ändamålsenliga åtgärder för att bostadsförsörjningen förbereds och genomförs.

Varje kommuninvånare har ansvar för att ordna sin egen bostad, utifrån de förutsättningar som råder på bostadsmarknaden. Det kan bland annat innebära att vara inskriven i bostadsköer, söka bostäder på den allmänna bostadsmarknaden, ta hjälp av sitt nätverk samt att anpassa sin bostad och det geografiska området för sitt bostadssökande efter rådande omständigheter.

Kommunen och socialtjänsten har en lagstadgad skyldighet enligt socialtjänstlagen, SoL, för bostad med särskild service enligt 5 kap. 7 § SoL, för personer med funktionsnedsättning samt enligt 6 kap. 1 § SoL för placering i familjehem, hem för vård eller boende och stödboende till personer som behöver vård under en begränsad period att arbeta för att äldre får goda bostäder enligt 8 kap. 3 § SoL, att inrätta särskilda boendeformer för äldre enligt 8 kap. 4 § SoL och att inrätta bostäder med särskilt stöd enligt 8 kap. 11 § SoL för personer med funktionsnedsättning samt ansvarar för att det finns tillgång till familjehem, stödboenden för unga, skyddade boenden och hem för vård eller boende enligt 9 kap. 7 § SoL.

Utöver ovanstående lagstadgade skyldigheter följer av socialtjänstlagen inget generellt ansvar för socialtjänsten att ordna boende till bostadslösa. Som beskrivits ovan har kommunen ett övergripande ansvar för bostadsförsörjningen, medan den enskilde har ansvar för att ordna sin egen boendesituation utifrån de förutsättningar som finns. Socialtjänsten har alltså inte någon allmän skyldighet att ordna bostad, men det finns en skyldighet att tillförsäkra kommuninvånarna skälig levnadsnivå **skäliga levnadsförhållanden**.

2.1. Rådande rättspraxis

För att socialtjänsten ska ha en skyldighet att ordna boende, och inte enbart lämna ekonomiskt bistånd för boendekostnader (hyra), krävs att sökanden saknar möjlighet att själv anskaffa en bostad samt att denne helt saknar bostad.

Socialtjänstens ansvar inträder när rätt till bistånd föreligger enligt **11 kap. 1 § SoL**. Aktuell rättspraxis slår fast att boende betraktas som livsföring i övrigt, numer personliga behov. Av det följer att socialtjänsten kan utge bistånd till boende om alla andra möjligheter är uttömda och behovet således inte kan tillgodoses på annat sätt.

För att den enskilde ska vara berättigad till insats i form av boende enligt **11 kap. 1 § SoL** ska, enligt rådande praxis (RÅ 2004 ref. 130, RÅ 1990 ref. 119) följande kriterier vara uppfyllda:

1. Den enskilde ska vara helt bostadslös.
2. Den enskilde ska ha speciella svårigheter att på egen hand anskaffa bostad. Detta avser speciella svårigheter hos den enskilde (saknar förmåga), inte generella svårigheter i en stor stad med bostadsbrist, och/eller en nyanländ som inte kan språket.
3. Den enskilde ska tillhöra en socialt utsatt grupp som kan behöva särskild hjälp att anskaffa en bostad.

Omständigheter som typiskt sett har ansetts medföra svårigheter att på egen hand ordna bostad är till exempel vissa fall av psykisk sjukdom, beroendeproblematik, räkningshistorik eller betydande skulder.

Utöver ovanstående ska behovet inte kunna tillgodoses på annat sätt än genom insats från socialtjänsten. Det innebär bland annat att den enskilde ska vara aktivt bostadssökande och göra vad den kan för att försöka undanröja de svårigheter som eventuellt finns när det

kommer till anskaffande av bostad. Det kan till exempel innebära att den enskilde har gjort vad den kan för att avbetala skulder, göra upp avbetalningsplaner eller tagit emot hjälp och stöd i sitt bostadssökande.

3. Handläggning

3.1. Handläggning

~~Ärenden om att ansöka om social förtur i AB Alingsåshems bostadskö och socialt kontrakt handläggs på enhet Stöd och försörjning, enhet Vuxna och enhet Unga vuxna och socialpsykiatri på avdelning Vuxna. Handläggning av ärenden om social förtur i AB Alingsåshems bostadskö och socialt kontrakt avser vuxna personer.~~ Anledningen är att en person som är under 18 år är omyndig och saknar rättshandlingsförmåga och kan inte ingå avtal enligt 9 kap. 1 § föräldrabalken, FB.

Enligt kammarrätten i Stockholm (mål nr 3241-02) är social förtur till bostad inte bistånd enligt 11 kap. 1 § socialtjänstlagen, SoL. Socialnämnden får dock enligt 11 kap. 4 § SoL ge bistånd **insatser för att tillgodose personliga behov** utöver vad som följer av 11 kap. 1 § SoL om det finns skäl för det.

Beslut i form av ansökan om social förtur **i bostadskön** tas enligt 11 kap. 4 § SoL. Vid beslut enligt 11 kap. 4 § SoL ska alltid ett skriftligt avslagsbeslut enligt 11 kap. 1 § SoL lämnas. Social förtur är ingen insats, det är endast ett beslut, att socialnämnden ansöker om social förtur åt den enskilde **i bostadskön**.

3.2. Ansökan om social förtur i bostadskön

Socialförvaltningen har ett samarbetsavtal med AB Alingsåshem att socialförvaltningen för särskilt utsatta personer kan ansöka om social förtur i AB Alingsåshem bostadskö. AB Alingsåshem måste alltid godkänna personen som hyresgäst, varför vi inte kan lova en enskild att den kommer få en lägenhet via social förtur.

Enligt avtalet är förturer till lägenheter avsett för hushåll som av sociala eller andra skäl inte på egen hand kan ordna bostad men som, med eller utan stöd, klarar att efterleva hyreslagens krav och därmed kan bo i ett integrerat boende inom det ordinarie bostadsbeståndet hos AB Alingsåshem.

Följande kriterier för social förtur i lägenhetsköen är fastställda i överenskommelsen mellan socialförvaltningen och AB Alingsåshem.

- Ärenden som rör våld i nära relationer där det föreligger risk för eller hot om allvarlig skada. Två förturer per år är även vikta för **Kompotten** ärenden.
- Personen är placerad och en bostad är en förutsättning för att placeringen ska kunna avslutas, så kallad "hemtagning".

- Personen tillhör en socialt utsatt grupp som behöver särskild hjälp till anskaffning av bostad, exempelvis på grund av beroendeproblematik och/eller psykisk funktionsnedsättning.
- Personen har starka medicinska skäl, vilka styrks av läkarintyg, till en särskilt utformad bostad.

Dessutom gäller följande villkor;

- Personen ska vara folkbokförd och ha sin dygnsvila i Alingsås kommun.
- Personen ska vara registrerad i AB Alingsåshems bostadskö.
- ~~• Det ska vara omöjligt för personen att bo i andra hand eller som inneboende.~~
- ~~• Det ska vara omöjligt att via ordinarie bostadskö få en lägenhet som tillgodoser behovet av bostad.~~
- ~~• Personen ska inte ha förmågan att lösa sin boendesituation på egen hand även om ovanstående kriterier och villkor uppfylls.~~

3.3. Socialt kontrakt enligt ~~4 kap. 2 § SoL~~

Om den enskilde inte godkänns som förstahandshyresgäst av AB Alingsåshem vid beviljandet av social förtur finns möjlighet att bevilja insats i form av socialt kontrakt. Målet är att socialnämnden med hyresvärdens godkännande ska kunna överlåta förstahandskontraktet till den enskilde efter en provotid om 12 månader.

AB Alingsåshem, men även andra hyresvärdar, kan ställa krav på socialt kontrakt vid avsaknad av boenderefereanser, att det inte är möjligt att begära in boenderefereanser från personuppgiftsskyddade personer, negativa boenderefereanser på grund av tidigare avhysning, hyresskuld eller störningar samt vid vräkningsförebyggande arbete utifrån att hyresvärden begär att socialnämnden övertar hyresavtalet under en överenskommen provotid för att den enskilde ska kunna bo kvar.

En förutsättning för överlåtelse av förstahandskontraktet är att personen sköter sina åtaganden som hyresgäst, särskilt gällande hyresinbetalningar, att inte orsaka störningar och att inte skuldsätta sig eller få betalningsanmärkningar under provotiden. Insats socialt kontrakt förutsätter ett aktivt arbete från den enskilde och socialsekreteraren för att den enskilde exempelvis ska komma tillrätta med sin skuldsituation om det är skälet till att personen inte godkänts som förstahandshyresgäst av hyresvärden.

Ett socialt kontrakt enligt dessa riktlinjer är ~~ett bistånd~~ **en insats** som beviljas enligt **11 kap. 4 § SoL**. Vid beslut enligt **11 kap. 4 § SoL** ska alltid ett skriftligt avslagsbeslut enligt **11 kap. 1 § SoL** lämnas. Socialt kontrakt beviljas för en period om 14 månader, där en kontakt ska tas med AB Alingsåshem vid 12 månader med en begäran om att hyresavtalet ska överlåtas till den enskilde. Om AB Alingsåshem inte överlåter hyresavtalet till den enskilde ~~omprövas biståndet~~ **kan insats behöva lämnas för en ny provotid**. För överenskommelse med andra hyresvärdar får insatsens längd avgöras i varje enskilt fall, dock längst en period om 12 månader vid första beslutet.